

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania P. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
o podleganie ubezpieczeniu społecznemu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 25
listopada 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 czerwca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 26 czerwca 2019 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację ubezpieczonego P.S. od wyroku Sądu Okręgowego we W. z 18 lutego 2019 r., sygn. akt VIII U [...], którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z 18 lipca 2018 r.

P.S. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z 18 lipca 2018 r. stwierdzającej, że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega on ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 1 grudnia 2015 r.

Wyrokiem z 18 lutego 2019 r., sygn. akt VIII U [...] Sąd Okręgowy we W. odwołanie to oddalił i zasądził od P.S. na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony, zarzucając mu naruszenie art. 47 Karty Praw Podstawowych; art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.L 200 z 7 czerwca 2004 r., s. 1); art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30 października 2009 r., s. 1); art. 1 ust. 2 lit. c w zw. z art. 5 ust 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego oraz art. 233 k.p.c.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną, dzieląc i przyjmując za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego.

Sąd drugiej instancji wskazał, że stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego nr 883/2004, osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swoją pracę najemną. Oznacza to, że przyjęcie związania się stosunkiem pracy na Słowacji przez wnioskodawcę prowadzącego równolegle działalność gospodarczą w Polsce w świetle tego przepisu skutkować winno co do zasady podleganiem przez niego w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu słowackiemu. Jednocześnie jednak Sąd odwoławczy zwrócił uwagę, że przepis art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego stanowi, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew stanowisku apelującego, Sąd Okręgowy nie poddał ocenie zakresu i rozmiaru pracy świadczonej przez odwołującego się na rzecz słowackiego pracodawcy, a jedynie wskazał i uzasadniał stanowisko słowackiego organu rentowego co do odmowy objęcia P.S. kognicją słowackiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych z uwagi na fakt, że ubezpieczony nie świadczył realnie pracy na rzecz słowackiego pracodawcy. Taka argumentacja znalazła bowiem odzwierciedlenie w stanowisku Socialni Poistovnej, wskazującej, że w przypadku pracowników firmy „P.” s.r.o. nie dochodzi

do rzeczywistego wykonywania pracy zarobkowej na terenie Republiki Słowackiej, co dotyczyło także odwołującego się.

Sąd drugiej instancji zauważył, że w następstwie złożonego przez P.S. wniosku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004, 27 maja 2016 r. tymczasowo ustalił wnioskodawcy podleganie ustawodawstwu polskiemu w okresie od 1 grudnia 2015 r. i pismem z 30 maja 2016 r. poinformował o tym słowacką instytucję ubezpieczeniową. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa natomiast nie zgłosiła żadnych zastrzeżeń do decyzji tymczasowej. Ponadto wyniki kontroli przeprowadzonej u słowackiego pracodawcy wnioskodawcy, tj. spółki „P.” s.r.o., stwierdzają, że przedsiębiorstwo to działa na zasadzie skrzynki pocztowej i na terytorium Słowacji nie doszło do faktycznego wykonywania pracy przez jej pracowników. Wbrew stanowisku skarżącego procedura określona w art. 16 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 987/2009 została zatem w sprawie zachowana i ta okoliczność ma dla sprawy najistotniejsze znaczenie.

Sąd odwoławczy podkreślił, że poza pozbawionymi merytorycznego uzasadnienia zarzutami naruszenia prawa procesowego, zarzut naruszenia prawa materialnego jest chybiony i podniesiony w całkowitej sprzeczności z powołanymi wyżej przepisami regulującymi tryb postępowania pomiędzy instytucjami ubezpieczeniowymi i wykluczającymi uprawnienie sądu polskiego czynienia ustaleń w przedmiocie ważności umowy o pracę, wykonywanej i zawartej ze słowackim pracodawcą.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Wskazano, że skarga jest oczywiście uzasadniona w związku z naruszeniem przepisu postępowania, mającego wpływ na treść wydanego wyroku, a także błędną wykładnią i niewłaściwym zastosowaniem przepisów prawa materialnego, co stanowiło jednocześnie rażące naruszenie prawa unijnego i co zostało jednoznacznie potwierdzone przez Sąd Najwyższy w wyrokach wydanych w analogicznych sprawach z 6 czerwca 2013 r. sygn. akt II UK 333/12 oraz z 11

września 2014 r., II UK 587/13, ponieważ wbrew dyspozycji art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego uznano, iż skarżący podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, mimo że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie dysponuje prawomocną decyzją o polskim ustawodawstwie właściwym, która miałaby charakter prejudycjalny, w stosunku do decyzji zaskarżonej w niniejszym postępowaniu, a w dalszym ciągu istnieje transgraniczny zbieg do ubezpieczeń z uwagi na ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich.

Skarżący podniósł, że pierwszorzędną okolicznością w sprawie skarżącego pozostaje bezpodstawne przyjęcie, iż spełnione zostały przesłanki do stwierdzenia, że możliwym było objęcie skarżącego obowiązkowymi ubezpieczeniami z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, podczas gdy obowiązujące w tym względzie przepisy i zebrany materiał dowodowy, jednoznacznie wskazują, iż nie zostało przeprowadzone postępowanie wyjaśniające z instytucją słowacką, w zakresie który pozwoliłby ustalić istotne dla sprawy okoliczności, a to zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich z tytułu umowy o pracę na podstawie niezaskarżalnej decyzji słowackiej instytucji właściwej, Socialnej Poistovnej Centrala w B. numer [...] z 25 sierpnia 2016 r., utrzymującej ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich, która zakwestionowała ustalony stan faktyczny, w świetle braku prawomocnej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych rozstrzygającej ostatecznie o ustawodawstwie właściwym, co prowadzi do niemożliwości przyjęcia przez Socialną Poistovnú, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny jakiegokolwiek innego ustawodawstwa niż słowackie w spornym okresie.

Pełnomocnik ubezpieczonego podkreślił także, że ubezpieczony otrzymał bezpośrednio od Socialnej Poistovnej Centrala w B. pismo z 4 marca 2019 r. znak [...], w którym instytucja ta przyznała, iż nie istnieją żadne dowody ani dokumenty potwierdzające chociażby podjęcie procedury opisanej w Decyzji A I.

W tej sytuacji, zdaniem skarżącego, nie można uznać, iż doszło do rozpatrzenia istoty sprawy. Przepisy rozporządzenia podstawowego i wykonawczego w sposób wyczerpujący określają procedurę współpracy pomiędzy właściwymi w zakresie zabezpieczenia społecznego instytucjami, co czyni

niedopuszczalnym przeprowadzanie takiej współpracy z pominięciem wszystkich bądź niektórych elementów takiej współpracy. Ma to bowiem na celu ochronę osób podejmujących działalność zawodową na terenie dwóch lub więcej Państw Członkowskich, przed bezprawnym pozbawieniem ich praw wynikających z poszczególnych systemów z zakresu zabezpieczenia społecznego, jak i dopuszczeniem do sytuacji, gdy wyłącznie od decyzji jednego z Państw Członkowskich będzie zależała ich sytuacja prawna z zakresu zabezpieczenia społecznego.

Wbrew dyspozycji art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, Sąd Apelacyjny przyjął, iż skarżący podlega ustawodawstwu polskiemu od 1 grudnia 2015 r., ignorując istnienie w obrocie prawnym jedyne oficjalnego stanowiska słowackiej instytucji właściwej, a to niezaskarżalnej decyzji Socialnej Poistovnej Centrala w B. numer [...] z 25 sierpnia 2016 r., utrzymującej ważne zgłoszenie skarżącego do ubezpieczeń słowackich.

Skarżący stoi na stanowisku, iż polskie instytucje są związane niezaskarżalnym rozstrzygnięciem innej instytucji właściwej, a zasada niepogarszania sytuacji pracownika w związku z korzystaniem przez niego ze swobody przemieszczania się oraz prawo do sprawiedliwego procesu wyrażone w art. 47 Karty Praw Podstawowych przemawia za tym, że powinno się w świetle art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, uwzględnić istnienie wspomnianej decyzji słowackiej instytucji właściwej, Socialnej Poistovnej Centrala w B..

Niniejsza skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ zaskarżony wyrok wydano na podstawie przepisów krajowych, zamiast na podstawie mających pierwszeństwo zastosowania, przepisów unijnych. Naruszony przy tym został art. 288 akapit 2 TFUE, zgodnie z którym rozporządzenie jako akt prawny o zasięgu ogólnym, wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowany we wszystkich Państwach Członkowskich.

Zdaniem skarżącego, zaskarżone orzeczenie nie uwzględnia przepisów rozporządzeń podstawowego i wykonawczego, a wyłącznie konsekwentnie realizuje politykę rządową naruszając przy tym prawa skarżącego i pozbawiając go możliwości udziału w indywidualnym, rzetelnym postępowaniu przed instytucjami słowackimi, tylko po to żeby wyeliminować zjawisko zatrudnienia na Słowacji bez

względu na okoliczności zawartej umowy o pracę i rzeczywiście wykonywaną pracę na terenie Słowacji.

Powyższe przesądza o przedwczesności tak decyzji Organu rentowego, jak i zapadłych w sprawie wyroków, a to z powodu nieprzeprowadzenia w sposób należyty procedury ustalenia ustawodawstwa właściwego, a następnie procedury concyliacji i porozumienia, a kierowanie się jedynie ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych celem zawłaszczenia do polskiego systemu skarżącego jako płatnika składek, z pominięciem art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, zgodnie z którym powinien on podlegać ustawodawstwu słowackiemu jako ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje pracę najemną za wynagrodzeniem. Z tego względu za celowe należałoby uznać uchylenie nie tylko zaskarżonych wyroków, lecz także poprzedzającej ich decyzji organu rentowego, aby organ ten rozpoznał sprawę we właściwym trybie uwzględniając konieczność dysponowania w pierwszej kolejności prawomocną decyzją o ustawodawstwie polskim.

Organ rentowy nie wnosił odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że

skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarga kasacyjna w niniejszej sprawie nie jest oczywiście uzasadniona. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w tej części opiera się wyłącznie na polemice z ustaleniami faktycznymi i oceną materiału dowodowego dokonaną przez Sąd drugiej instancji. Pełnomocnik skarżącej nie przedstawił żadnej argumentacji prawnej, która mogłaby wskazywać na rażące naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji, w szczególności takie, które doprowadziłoby do wydania oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia. Zauważyć należy, że jak wynika z ustaleń Sądów *meriti*, organ rentowy w niniejszej sprawie dochował wymaganej prawem unijnym procedury ustalenia ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych, wydał decyzję tymczasową,

która nie została zakwestionowana przez słowacki organ rentowy, a zatem decyzja ta stała się ostateczna. Gdyby, jak twierdzi skarżący, instytucje państwa słowackiego nie zgadzały się z decyzją tymczasową wydaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, to powinny w określonym przepisami rozporządzeń terminie zgłosić swój sprzeciw, czego słowacki organ rentowy w niniejszej sprawie nie uczynił. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jedynie polemizuje z ustaleniami Sądu drugiej instancji, który wbrew twierdzeniom skarżącego, oparł się (podobnie jak organ rentowy) na przepisach unijnych, a nie przepisach krajowych i dochował odpowiedniej procedury ustalenia ustawodawstwa właściwego.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.